

Nätverk – ett måste för återvändande flyktingar

Aurvasi Patel från UNHCR om det ohållbara i avvisningarna

– Det afghanska samhällets möjligheter att integrera återvändande flyktingar är mycket begränsad. Inte ens de som bor i landet har integrerats på ett tillfredsställande sätt och en stor ström av återvändande flyktingar kan destabilisera Afghanistan. Det säger Aurvasi Patel, ansvarig för flyktingrättsliga frågor på FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) i Kabul.

TEXT: BÖRJE ALMQVIST

Patel besökte Stockholm i slutet av augusti för att träffa representanter för migrationsverket, polisen och justitiedepartementet angående situationen i Kabul och vad som väntar avvisade afghanska flyktingar från Sverige. Patel slår fast att det inte finns några alternativa tillflyktsorter i Afghanistan för en person som avvisats till ett område där det finns en hotbild.

För en ensamåtervändande man som anländer till Kabul, dit Sveriges migrationsverk avvisar unga afghaner hemmahörande i osäkra delar av Afghanistan, är chansen att han lyckas skapa sig en anständig tillvaro minimal.

– Det här är en kultur med storfamiljer. Den som inte har en sådan i Kabul kommer aldrig att integreras. De är istället utlämnade till att tiggas eller tvätta bilrutor och hoppas på betalning eller ställa sig i ett gathörn under några timmar på morgonen och hoppas på ett jobb för en dag, säger Patel.

Ekvationen går inte ihop

– Hur ska en människa som aldrig har varit i Kabul förut kunna integreras när säkerheten brister och den

Aurvasi Patel är ansvarig för flyktingrättsliga frågor på UNHCR:s kontor i Kabul.

ekonomiska situationen är så problematisk att vi ser stora problem även vad gäller integrering av personer som faktiskt har familj och pengar? frågar sig Patel och fortsätter: Folk har i allmänhet inte heller råd att föda en återvändande släkting som kommer till Kabul i mer än några dagar. Lägg till detta att det nästan är omöjligt för en ensam man att få tak över huvudet. Folk hyr inte ut till ensamstående män.

Aurvasi Patel framhåller också problemen för en människa som vistats många år i ett välutvecklat och ordnat samhälle att försöka integreras i en annan kultur än den man växt in i. När UNHCR, Afghanistan och andra enskilda länder skrev under det så kallade *Internal Flight Alternative Agreement* som är ett avtal om alternativa repatrieringsorter var situationen en annan i Afghanistan.

– Situationen har förändrats sedan dess och i östra Afghanistan lever närmare 30 000 återvändande

flyktingar i läger i en internflyktingliknande situation. Idag bör vi inte repatriera återvändande vare sig till osäkra områden eller alternativa orter, säger Aurvasi Patel.

Därför förespråkar UNHCR att länder med asylsökande avstår från att tvångsavvisa enskilda flyktingar och flyktingfamiljer som kommer från osäkra områden, liksom att tvångsavvisa människor hemmahörande i osäkra områden till mer säkra områden i landet där de inte har någon förankring.

Utlämnad till sitt eget öde

Det som möter en från Sverige avvisad ensamstående man när han landar på Kabuls flygplats är representanter för UNHCR och ministeriet för flyktingar och repatriering. Det enda de kan erbjuda är rådgivning och en natts logi. Sedan får den återvändande klara sig bäst han kan.

– Det enda skydds nätverket, berättar Patel, är Afghanistans oberoende människorättskommission eller

ministeriet för flyktingar och återvändande dit man kan vända sig om hamnar i rättsskyddsproblem. Problemet är att ingen har hört av sig så vi vet inte vad som hänt de som kommit tillbaka. Har de klarat sig, sökt sig till osäkra områden där de har släktingar eller har de tagit sig illegalt över gränsen till Pakistan, undrar hon.

Sedan 2002 har cirka 4,8 miljoner människor återvänt från framför allt grannländerna Pakistan och Iran, men strömmen har minskat dramatiskt de senaste åren. De som nu återvänder är till stor del flyktingar som mer eller mindre tvingas tillbaka av omständigheter i asyllandet. De flesta flyktingar i grannländerna vill inte återvända till Afghanistan under nuvarande omständigheter och enligt en studie genomförd av UNHCR och den pakistanska regeringen för ett år sedan där man undersökte registrerade flyktingar (2.15 miljoner människor), framkom att hela 82 procent inte hade några planer på att återvända till hemlandet inom en snar framtid.

De viktigaste skälen var bristen på säkerhet (41 procent), brist på bostad (30 procent) och brist på försörjningsmöjligheter (24 procent). Cirka 90 procent av de tillfrågade saknade mark att bruka om de skulle återvända.

Det var innan det senaste årets ökade säkerhetsproblem och innan landet återigen drabbades av svår torka som lämnat miljontals människor i akut nöd.

– Under de senaste månaderna har situationen i Kabul allvarligt förvärrats med ständiga attacker, självmordsbombningar och kidnappningar. Juli var den värsta månaden hittills säkerhetsmässigt. De skedde en helt oväntad ökning av säkerhetsrelaterade incidenter. Nu i augusti har det varit ändå värre och det ser ut som om det kommer att bli mycket värre innan det kan bli bättre, säger Aurvasi Patel.

FN har idag, på grund av den bristande säkerheten, inte heller möjlighet att verka i mer än halva Afghanistan. ■

Börje Almqvist är Afghanistan-expert och styrelsemedlem i SAK.

